

RANĚ STŘEDOVĚKÉ
POHŘEBIŠTĚ
TRIANGL
V PRAZE-STŘEŠOVICÍCH

Drahomíra Frolíková-Kaliszová

s příspěvky Ludmily Barčákové, Heleny Březinové, Sylvy Drtikolové
Kaupové, Petra Kočára, Romany Kočárové, Lenky Kovačikové,
Radky Kozákové, Dany Rohanové, Petry Stránské, Lukáše Zahradníčka

Praha 2023

Raně středověké pohřebiště Triangl v Praze-Střešovicích

Drahomíra Frolíková-Kaliszová

autoři příspěvků a odborných posudků: Ludmila Barčáková, Helena Březinová, Sylva Drtikolová Kaupová, Petr Kočár, Romana Kočárová, Lenka Kovačiková, Radka Kozáková, Dana Rohanová, Petra Stránská, Lukáš Zahradníček

Tato publikace vychází s podporou Ediční rady Akademie věd České republiky

Příspěvky spoluautorů vznikly za podpory projektu Centra excelence GAČR 14-36938G Středověká populace v centru a na venkově. Archeologie, bioarcheologie a genetika na pohřebištích Pražského hradu, středních a východních Čech.

Recenzovali:

prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz

Mgr. Šimon Ungerman, Ph.D.

Vydal:

Archeologický ústav Akademie věd ČR, Praha, v. v. i.

Letenská 4, CZ 118 00 Praha 1, Česká republika

Redakce monografií: Kateřina Bělinová a Filip Laval

Grafická úprava, sazba a zlom: Kateřina Vlčková

Překlady: David J. Gaul

Obálka: Kateřina Vlčková

Tisk: Helvetica & Tempora, s. r. o., Pod Kaštany 246/8, CZ 160 00 Praha 6

© authors, 2023

© Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.

Praha 2023

ISBN 978-80-7581-048-9

OBSAH

I. ÚVOD	5
II. LOKALITA TRIANGL	7
II. 1. Poloha, přírodní prostředí a historie lokality	7
II. 2. Postup a metoda výzkumu	8
II. 3. Pozůstatky lidských aktivit starších a mladších než raně středověké pohřbívání	10
II. 4. Souvislosti osídlení a pohřbívání ve středo- až mladohradištním období	12
III. KATALOG	13
IV. ARCHEOLOGIE POHŘEBIŠTĚ TRIANGL	69
IV. 1. Orientace, tvar a rozměry hrobových jam	69
IV. 2. Vnitřní úprava hrobových jam – použití dřeva a kamene	72
IV. 3. Výsledky antropologického posouzení (<i>Petra Stránská</i>)	74
IV. 4. Poloha pohřbených	76
IV. 5. Hrobová výbava	76
IV. 5. A. Vejce, keramika, vědro	77
IV. 5. B. Nože, ostruhy, kování vázacích řemíků a křesací souprava	81
IV. 5. C. Šperk	87
IV. 6. Shrnutí	95
V. SKLENĚNÉ KORÁLKY Z POHŘEBIŠTĚ TRIANGL – CHEMICKÉ ANALÝZY (<i>Dana Rohanová</i>)	97
VI. REKONSTRUKCE STRAVY DOSPĚLÉ I DĚTSKÉ POPULACE Z POHŘEBIŠTĚ TRIANGL (<i>Sylva Drtikolová Kaupová</i>)	105
VII. TECHNOLOGICKÝ PRŮZKUM A EXPERIMENTÁLNÍ VÝROBA REPLIK ŠPERKŮ Z POHŘEBIŠTĚ TRIANGL (<i>Ludmila Barčáková</i>)	117
VIII. PRAŽSKÁ ŠPERKAŘSKÁ DÍLNA – Příspěvek nálezů z pohřebiště Triangl	135
IX. ZÁVĚR – VÝPOVĚĎ POHŘEBIŠTĚ TRIANGL V RÁMCI RODÍČÍHO SE PŘEMYSLOVSKÉHO STÁTU	141
X. ODBORNÉ ANALÝZY A POSUDKY	143
X. 1. Antropologický posudek (<i>Petra Stránská</i>)	143
X. 2. Xylotomické analýzy (<i>Petr a Romana Kočároví</i>)	156
X. 3. Mineralogický posudek (<i>Lukáš Zahradníček</i>)	157
X. 4. Analýza textilu (<i>Helena Březinová</i>)	157
X. 5. Posudek vaječných skořápek (<i>Lenka Kovačiková</i>)	158
X. 6. Posudek vzorku z vnitřku kaptorgy (<i>Radka Kozáková</i>)	158
XI. BIBLIOGRAFIE	159
XII. SUMMARY	167

I. ÚVOD

Výzkum patrně poslední relativně zachované části rozsáhlého pohřebiště na pravém břehu potoka Brusnice v zázemí Pražského hradu proběhl v r. 2012 jako předstihový záchranný před výstavbou rezidenčního projektu „Royal Triangle Residence Prague 6“ právě včas, aby se pohřebiště mohlo dostat mezi naleziště zařazená do projektu Centra excellence GAČR 14-36938G Středověká populace v centru a na venkově. Archeologie, bioarcheologie a genetika na pohřebištích Pražského hradu, středních a východních Čech (zkráceně ABG), který probíhal v letech 2014–2017. Tento projekt, ač předčasně ukončen, umožnil vedle obvyklého zpracování archeologických nálezů také provedení náročných přírodovědných analýz ve spolupráci se zahraničními pracovišti, jejichž výsledky zde budou rovněž prezentovány. Pohřebiště jsme začali pracovním nazývat podle počestné formy developerského projektu „Triangl“, takto vstoupilo do literatury (poprvé *Frolíková-Kaliszová 2014a, b, c*) a poté nezbytně i do názvu této monografie.

Na začátku stáli terénní pracovníci archeologického výzkumu, z nichž chci jmenovitě poděkovat technikům Radimu Hanušovi a Janu Dospíšilovi, jejichž dílem je terénní dokumentace, a všem archeologickým dělníkům z firmy OSINA ARCHEO, s. r. o., jakož i brigádníkům – tehdejšími studentům archeologie. Za spolupráci při vedení výzkumu děkuji Katarině Čulákové (dnes Katarína Kapustka)¹, za dokumentaci a vyzvedávání koster v terénu i následné zpracování antropologických nálezů děkuji Petře Stránské a Olze Trojánkové, za restaurování nálezů Ljubce Svobodové, Ludmile Barčákové a Estelle Ottenwelter. E. Ottenwelter také provedla chemické analýzy stříbrných šperků a detailně studovala výrobní stopy, L. Barčáková přispěla k poznání výrobní technologie výrobou replik vybraných typů šperků. Poděkování patří rovněž všem spolupracovníkům, kteří určovali nálezy xylotomické – Petrovi a Romaně Kočárovým, paleozoologické – Lence Kovačikové z Jihočeské univerzity, textilní – Heleně Březinové, mineralogické – Lukáši Zahradníčkovi z Národního muzea v Praze, palynologické – Radce Kozákové. Velký dík náleží Sylvě Drtikolové Kaupové z Národního muzea v Praze, která byla ochotna nad výsledky izotopové analýzy výživy dospělých i kojenců diskutovat o jejich interpretaci a přijala formu příspěvku pochopitelnou archeologům a dalším laikům, a Daně Rohanové z Ústavu skla a keramiky VŠCHT, která provedla chemické analýzy skleněných korálků a určila původ skelné suroviny. Kateřině Tomkové děkuji za cenné připomínky k podkapitole o skleněných korálcích, Ivě Herichové za posouzení geologické situace na lokalitě. Děkuji rovněž těm, kteří se podíleli na převedení výsledků výzkumu do tisknutelné podoby: kresličkám Miloslavě Houskové a Valerii Uramové, kolegům digitalizujícím plánovou dokumentaci Danielu Dvořáčkovi, Lucii Žegklitzové, Michalu Frolíkovi a editorům Kateřině Bělinové a Filipu Lavalovi. Za připomínky k interpretaci radiokarbonového datování děkuji Ivo Světlíkovi z Ústavu jaderné fyziky a za diskusi k této problematice a provedení testování Václavu Vondrovskému. Největší dík patří Janu Frolíkovi jako vedoucímu grantového projektu ABG, který zprostředkoval odebrání vzorků a následné analýzy radiokarbonu a izotopů.

¹ Všichni, u nichž není uvedeno pracoviště, byli nebo jsou zaměstnanci Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i.